

การเปรียบเทียบข้อมูลประวัติศาสตร์ผ่านแอนิเมชันเรื่อง
ป๊อปปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill)

โดย

นางสาวทิมมพร สุวรรณดี

รหัสนักศึกษา 05610964

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 111 ระเบียบวิธีวิจัยเอเชียศึกษา

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อบทความวิจัย	การเปรียบเทียบข้อมูลประวัติศาสตร์ผ่านแอนิเมชัน เรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill)
ผู้เขียน	นางสาวทิฆัมพร สุวรรณดี
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “การเปรียบเทียบข้อมูลประวัติศาสตร์ผ่านแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นและบทบาทสำคัญในด้านต่างๆผ่านแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์

โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากงานสาร งานวิจัยและบทความออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาประวัติศาสตร์และบทบาทสำคัญต่างๆของญี่ปุ่นในแอนิเมชัน

ผลการศึกษาพบว่าแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์เป็นแอนิเมชันที่นำเสนอให้เห็นประเทศญี่ปุ่นหลังจากได้ชื่อว่าเป็นประเทศแพ้สงครามเกิดความสูญเสียทั้งอุตสาหกรรมและประชากรที่ไม่สามารถนับความเสียหายได้กลายเป็นประเทศที่มีศักยภาพฟื้นฟูอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่วงเวลาในแอนิเมชันที่ใช้เป็นบริบทหลักในช่วง 1963 นั้นเป็นช่วงก่อนที่ญี่ปุ่นจะเป็นเจ้าภาพจัดงานกีฬาโอลิมปิกเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่และประสบความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่นปี รัฐบาลจึงออกข้อกำหนดให้กับรัฐบาลและเอกชนเองในด้านหลายๆด้าน โดยสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนผ่านแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ เช่น ด้านการพัฒนาเมืองอย่างการสร้างตึกใหม่ที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดความสบายตาในการจัดผังเมือง ด้านการคมนาคมอย่างการเดินทางขนส่งสาธารณะที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น สามารถเดินทางเข้าเมืองหลวงอย่างโตเกียวได้อย่างง่ายดาย ทั้งยังสอดแทรกความรู้สึกรักนึกคิดถึงคนยุคหนึ่งผ่านแอนิเมชันเรื่องนี้อย่างหัวข้อด้านประชาธิปไตยระหว่างคนที่เติบโตมาช่วงสงครามและหลังสงครามที่มีความคิดเห็นที่ต่างกันแต่ก็สามารถหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับส่วนรวมได้ เนื่องจากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ไม่น่าแปลกใจถึงกระแสตอบรับที่ได้มาอย่างล้นหลามทั้งในและต่างประเทศของแอนิเมชันเรื่องนี้นอกจากจะสร้างความบันเทิงในด้านอรรถรสทางการดูยังสอดแทรกเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ให้ผู้ชมได้วิเคราะห์และได้นำกลับไปคิดทบทวนถึงเรื่องราวในสมัยนั้นได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นถึงศักยภาพการพัฒนาของญี่ปุ่นที่แสดงให้เห็นชัดเจนในแอนิเมชันเรื่องนี้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบข้อมูลประวัติศาสตร์ผ่านแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill) เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนๆ แรงบันดาลใจรอบตัวต่างๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ทิฆัมพร สุวรรณดี

สารบัญ

บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
การทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	2
ขอบเขตการศึกษา	5
วิธีการศึกษา	5
2. โอลิมปิกครั้งแรกของญี่ปุ่น	6
สภาพสังคมเศรษฐกิจของญี่ปุ่นก่อนจัดโอลิมปิกครั้งแรกในปี1964	6
สาเหตุที่ญี่ปุ่นต้องการเป็นเจ้าภาพจัดงานกีฬาโอลิมปิก	7
สภาพสังคมเศรษฐกิจในช่วงโอลิมปิกปีค.ศ1964	8
3. ญี่ปุ่นในแอนิเมชันเรื่องงูปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์	10
แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย	10
บริบททางสังคมสำหรับหน้าที่ของผู้หญิง	12
ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและคมนาคมขนส่ง	14
บทบาทการเข้ามาของประเทศตะวันตกที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่น	16
แอนิเมชันพยายามสอดแทรกการเป็นเจ้าภาพงานกีฬาโอลิมปิก	17
4. กระแสตอบรับแอนิเมชันเรื่องงูปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์	18
5. สรุปวิจัย	20
6. บรรณานุกรม	21

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่

1. ภาพพักเบรกของพนักงานหญิงจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ sony	6
2. รูปภาพสนามกีฬาแห่งชาติในช่วงพิธีเปิดโอลิมปิกปี1964	7
3. รูปภาพ โยชิโรนิ ซาไก นักกรีฑาทีมชาติ	8
4. พิธีเปิดบริการรถไฟชินคันเซ็นขบวนแรกในปีค.ศ1964	9
5. ภาพการปะทะกันของนักศึกษาและหน่วยปราบจลาจล	11
6. ภาพฉากในแอนิเมชัน ตอนที่กำลังประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น	11
7-8. ภาพฉากในแอนิเมชันที่สื่อถึงหน้าที่ของผู้หญิง	13
9-10. ภาพฉากในแอนิเมชันที่แสดงให้เห็นถึงการคมนาคมในญี่ปุ่น	15
11. ภาพการแต่งกายของญี่ปุ่นช่วงได้รับอิทธิพลจากตะวันตก	16
12-13. ภาพฉากในแอนิเมชันที่แสดงถึงอิทธิพลตะวันตก	17
14-15. ฉากในแอนิเมชันที่เกี่ยวกับโอลิมปิกปี1964	17

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสื่อแอนิเมชันเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่สำคัญสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเมือง ประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมตามความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้ชมของผู้สร้างรวมถึงค่ายที่จัดทำแอนิเมชันที่ได้รับ ความนิยมในระดับต้นๆของญี่ปุ่นหรือในระดับโลกอย่าง “สตูดิโอจิบลิ” ที่สร้างสรรค์ผลงานแอนิเมชันเป็นเวลามากกว่า30ปีที่สามารถสร้างความประทับใจความสนุกสนานให้ผู้ชมทุกเพศทุกวัยและยังสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆในประเทศญี่ปุ่นสื่อให้เห็นความแตกต่างแต่ละยุคสมัยตามที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอเพื่อให้ผู้ชมได้เพลิดเพลินไปกับเรื่องราวพร้อมกับระลึกช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นเหล่านั้น

แอนิเมชัน “ป๊อปปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์(From Up on poppy hill)” เป็นแอนิเมชันที่สะท้อนให้เห็นถึงยุคญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่2 โดยเนื้อเรื่องมีความยาว51นาที ออกฉายเมื่อปี 2011 กำกับโดย โกวโร มิยะซะกิ เรื่องนี้เป็นเรื่องลำดับที่18ของสตูดิโอจิบลิที่ได้นำเสนอออกมาและยังได้รับรางวัลมากมายอย่างรางวัลชนะเลิศ Japan Academy Prize และ รางวัลโตเกียวอนิเมะครั้งที่11 สาขาแอนิเมชันแห่งปี ในปี2012 ชนะเลิศ Golden Trailer Awards ครั้งที่14 สาขาแอนิเมชันต่างประเทศยอดเยี่ยม/ภาพยนตร์ครอบครัว “ป๊อปปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์(From Up on poppy hill)” เป็นแอนิเมชันที่ถ่ายทอดเรื่องราวความฝันและความหวังของคนสมัยนั้นหลังจากผ่านการเกิดสงครามโลกครั้งที่2ไปได้20ปี โดยนำเสนอเรื่องราวผ่านเมืองชายฝั่งทะเลอย่างโยโกฮาม่าใน ค.ศ. 1963 ซึ่งเป็นช่วงเวลา 1 ปี ก่อนที่จะมีมหกรรมกีฬาโอลิมปิกเกิดขึ้นที่กรุงโตเกียว ให้เห็นถึงความคึกคักของเมืองที่กำลังพัฒนา ทั้งอุตสาหกรรมและการคมนาคมสมัยนั้นที่กำลังพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ที่มีให้เห็นผ่านแอนิเมชันเรื่องนี้ มีตัวเอกของเรื่องคือ ยูมิ ที่โรงเรียน เธอได้พบกับ ชุน หนุ่มนักกิจกรรมในโรงเรียนแห่งนี้ ในแอนิเมชันถ่ายทอดให้เห็นพลังของคนหนุ่มสาวที่เต็มไปด้วยความหวังและความฝันมากมาย ความน่าสนใจหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือ ขณะที่บรรยากาศของญี่ปุ่นกำลังพัฒนาไปข้างหน้า ด้วยความคึกคักของการเตรียมงานแข่งขันกีฬาโอลิมปิก อันเป็นสัญลักษณ์ว่าประเทศต่างๆเริ่มยอมรับญี่ปุ่นแล้ว แต่แล้วพลังของคนรุ่นใหม่ในเรื่อง นอกจากจะพุ่งทะยานไปข้างหน้า ยังมีกลุ่มคนที่ใช้พลังในการปกป้องความทรงจำเก่าๆที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันอย่างยาวนานที่สมควรเก็บไว้ อีก ด้วยการต่อสู้ระหว่างความคิดของกลุ่มคนที่ต้องการทำลายของในอดีต เพื่อก้าวสู่โลกสมัยใหม่แบบทิ้งอดีตไปเลย กับการรักษาไว้ซึ่งอดีตแล้วพามันไปสู่อนาคตพร้อม ๆ กัน ซึ่งถูกเล่าผ่านเหตุการณ์การอภิปรายครั้งใหญ่ที่โรงเรียนโคแนน ว่าด้วยการทุบตีเก่าแก่ที่มีชื่อว่า “Quartier Latin” ซึ่งเป็นตึกกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ หรือจะเก็บรักษาความทรงจำนี้แล้วมุ่งไปสู่อนาคตไปพร้อมๆที่สอดแทรกการพัฒนาแนวคิดประชาธิปไตยเล็กๆลงไปในเรื่อง แล้วยังมีเรื่องความสัมพันธ์ของยูมิและชุนที่ทำให้คนดูติดตามจึงเป็นแอนิเมชันที่มีความน่าสนใจและมีองค์ประกอบครบเหมาะสมเป็นผลงานชิ้นเด่นอีกเรื่องจากสตูดิโอจิบลิ

จากเนื้อหาที่กล่าวทำให้เห็นถึงการดำเนินเรื่องของแอนิเมชันเรื่องนี้ที่สอดแทรกการพัฒนาของญี่ปุ่นในสมัยนั้นรวมถึงสังคมที่กำลังฟื้นฟูจากความเสียหายในสงครามโลกครั้งที่สองเป็นสิ่งที่สตูดิโอจิบลิต้องการจะสื่อจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นกรณีศึกษาเพื่อเทียบเคียงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริง

1.2 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาบริบทของประเทศญี่ปุ่นผ่านแอนิเมชันเรื่องปีอปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นในปี1964ระหว่างในแอนิเมชันและข้อมูลประวัติศาสตร์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างในบริบทสังคมประเทศญี่ปุ่นในแอนิเมชันและในประวัติศาสตร์

3.2 ทำให้ทราบสภาพสังคมของคนญี่ปุ่นในปี1964 ที่มีความเหมือนและแตกต่างจากในแอนิเมชัน

1.4 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญในญี่ปุ่นผ่านแอนิเมชันเรื่องปีอปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการค้นคว้าได้ดังนี้

บทความที่เกี่ยวกับเหตุการณ์โอลิมปิกครั้งแรกของญี่ปุ่นในปี1964

จันทวัฒน์ ศิริรัตน์ (2020) เขียนบทความเรื่อง “โตเกียวโอลิมปิกจากอดีตสู่ปัจจุบัน” โดยพูดถึงเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นจัดโอลิมปิกครั้งแรกในปี1964 ณ ขณะนั้นที่ญี่ปุ่นมีนายกรัฐมนตรี ชิงงุระ โยชิเดะดำรงตำแหน่งจึงมีการจัดตั้งนโยบายเพื่อให้ญี่ปุ่นมีภาพลักษณ์เป็นประเทศที่รักสันติเป็นมิตรกับทุกประเทศและแสดงให้เห็นว่าประเทศของตนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อหักล้างจากอดีตที่ญี่ปุ่นถูกมองว่าเป็นผู้รุกรานที่โหดร้ายและสร้างความเสียหายมากมายให้กับประเทศข้างเคียงที่ได้รับความเจ็บปวดจากเหตุการณ์เหล่านั้น จึงทำให้เกิดนโยบายเศรษฐกิจที่ชื่อว่าหลักการโยชิเดะเป็นยุทธศาสตร์หลักเพื่อสร้างความเชื่อใจจากประชาคมระหว่างประเทศอีกครั้ง ซึ่งกีฬาโอลิมปิกเป็นทางออกหนึ่งที่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายข้างต้นได้ เนื่องจากเป็นงานที่ใหญ่และมีภาพลักษณ์เป็นงานกีฬาสามารถนำเสนอลักษณะเป็นมิตรมากกว่าความร่วมมือในด้านอื่นๆ จึงเป็นสันติวิธีทางหนึ่งที่ทำให้ประชาคมโลกได้เข้าใจกับความเป็นจริงของญี่ปุ่นซึ่งต้องการฟื้นฟูประเทศและกลับเข้าร่วมประชาคมโลกอีกครั้ง จึงจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของประเทศญี่ปุ่นโดยริเริ่มจากการฟื้นฟูประเทศด้วยการสร้างความรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจและนำเสนอด้านความเป็นมิตร จากเนื้อหาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่างานโอลิมปิกไม่ใช่เพียงเป็นงานกีฬาที่ยิ่งใหญ่เท่านั้นแต่ยังเป็นพื้นที่ในการแสดงของประเทศเจ้าภาพที่สามารถให้ประชาคมโลกได้เห็นอย่าง อุดมการณ์ทางการเมือง อัตลักษณ์ของกลุ่มและภาพลักษณ์ของประเทศการเป็นเจ้าภาพในงานสำคัญเช่นนี้จึงเป็นโอกาสสำคัญไม่ใช่แค่เพียงปี1964เท่านั้นในปี2020นี้เองประเทศญี่ปุ่นก็ได้รับโอกาสสำคัญเช่นนี้อีกครั้งหนึ่ง

ณิขมน ธีรณพฤกษ์ (2019) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาตัวเองของญี่ปุ่นเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาคมโลกผ่านการจัดงานโอลิมปิกครั้งแรกของญี่ปุ่นนี้ มีการอธิบายถึงวิธีการจัดเตรียมอย่างไรกับโอลิมปิกปี1964และวิธีการเปลี่ยนภาพลักษณ์จากการพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองในปี1945กลายมาเป็นเจ้าภาพโอลิมปิกจากบทความนี้มีวิธีการดังนี้

เพื่อไม่ให้ประชาคมโลกจดจำว่าประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศที่เพิ่งแพ้สงครามมาจึงจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น

1. เริ่มจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองในญี่ปุ่นโดยมีการใช้งบประมาณ282 ล้านดอลล่าร์สหรัฐเพื่อนำไปสร้างสนามกีฬา หมู่บ้านนักกีฬา การพัฒนาถนนและระบบขนส่งสาธารณะต่างๆ เช่น มีรถไฟสายใหม่เกิดขึ้นมากมายและยังมีการพัฒนารูปแบบรถไฟความเร็วสูงก็เกิดขึ้นในช่วงนี้และรัฐบาลญี่ปุ่นสามารถเปิดใช้รถไฟชินคันเซ็นเป็นครั้งแรกก่อนเปิดงานโอลิมปิกเพียง9วัน ด้านสนามบินฮานาเนดะก็ถูกปรับปรุงให้ทันสมัย
2. มีการให้ความสำคัญในเรื่องความสะอาดเพื่อแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่ดีโดยการบำบัดน้ำเสียที่แม่น้ำสายหลักกลางกรุงโตเกียวอย่างแม่น้ำซูมิดะ มีการริเริ่มจัดการขยะมากขึ้น เป็นต้น

ถ้ามองในแง่ของการล้างภาพลักษณ์ในช่วงสงครามของญี่ปุ่น การจัดโอลิมปิกแค่ครั้งเดียวอาจจะยังไม่สามารถเห็นผลได้ในทันที แต่ถือเป็นก้าวสำคัญให้ญี่ปุ่นสามารถปรับภาพลักษณ์หรือทัศนคติจากสายตาประเทศต่างๆได้ไม่มากนัก และญี่ปุ่นเองก็แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากสงคราม เช่น การเลือกคนวิงคอปเพลิงจากวันเกิดที่ตรงกับวันที่โดนระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา การใช้นักออกแบบคนเดียวกันออกแบบสนามกีฬาและ Hiroshima Peace Memorial ซึ่งมีรายละเอียดบางอย่างที่สอดคล้องกัน รวมถึงการผลักดันให้ Hiroshima Peace Memorial เป็นมรดกโลกในปี 1999 ซึ่งการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยววันนั้นเห็นผลรับได้ชัดเจนและรวดเร็วกว่า เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวจาก 350,000 คน ในปี 1964 ทะลุ 800,000 คน ในปี 1970 จึงคิดว่าสาเหตุที่นักท่องเที่ยวมากมายไหลเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นก็เพราะความสะดวกสบายในการเดินทางที่เริ่มพัฒนาจากการจัดโอลิมปิกครั้งนี้

ทรายแก้ว ทิพากร เขียนบทความเกี่ยวกับ กีฬาโอลิมปิกในเอเชียโดยเริ่มพูดถึงว่าโอลิมปิกในปัจจุบันมีขึ้นตั้งแต่ปี 1896 ส่วนในประเทศฝั่งเอเชียนั้นญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่ได้เป็นเจ้าภาพในการจัดโอลิมปิกในปี 1964 (ตามด้วยสาธารณรัฐเกาหลี ในปี 1988 และ จีน ในปี 2008) โดยประเทศญี่ปุ่นเองนั้นกว่าจะได้เป็นเจ้าภาพในงานโอลิมปิกครั้งนี้ก็ค่อนข้างมีอุปสรรคอย่างเช่นความคิดของคนชาติตะวันตกที่ส่วนใหญ่มีความคิดว่าชนชาติตะวันออกนั้นล้าหลัง แล้วเนื่องจากงานโอลิมปิกนั้นริเริ่มมาจากฝั่งตะวันตกประเภทของกีฬาหลายๆประเภทจึงมาจากฝั่งตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ เมื่อญี่ปุ่นต้องการจะเข้าสู่เวทีนานาชาติ ก็ต้องนำตัวเองไปวางในตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับในฐานะประเทศชั้นนำของโลก ญี่ปุ่นเปิดตัวที่จะเป็นเจ้าภาพจัดกีฬาตั้งแต่ปี 1932 ในช่วงนั้นกรุงโตเกียวมีคู่แข่งสำคัญคือโรมและเฮลซิงกิ

เป้าหมายของญี่ปุ่นไม่ใช่เพียงประโยชน์ด้านการทูตวัฒนธรรมเท่านั้น ในปี 1940 ยังเป็นโอกาสของการครบรอบ 2,600 ปีของจักรพรรดิจิมมุ (จักรพรรดิองค์แรกของญี่ปุ่น) จึงน่าจะเป็นโอกาสที่ชาวญี่ปุ่นจะได้เฉลิมฉลองความยิ่งใหญ่ของชนชาติญี่ปุ่นด้วย

แต่ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเปิดงานโอลิมปิกเพียงปีเดียว ฝ่ายทหารญี่ปุ่นได้มีการส่งกองทัพไปบุกแมนจูเรีย ทำให้ญี่ปุ่นถูกประณามมากมายจากการตัดสินใจดังกล่าวนี้ การดำเนินงานด้านการทหารในช่วงนั้น เป็นไปคนละทิศทางกับกิจกรรมด้านการทูตวัฒนธรรมผ่านการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่ฝ่ายพลเรือนตั้งเป้าไว้ ซึ่งในที่สุดจากบรรยากาศความไม่สงบที่ปรากฏทั่วไป คณะกรรมการโอลิมปิกของญี่ปุ่นได้ประกาศถอนตัวไปในปี 1938 และการจัดงานโอลิมปิก 1940 ก็ต้องยกเลิกไป น่าจะกล่าวได้ว่าความพยายามของญี่ปุ่นในช่วงแรก เนื่องด้วยสถานการณ์ภายในที่มีให้ความสำคัญคนละด้านทำให้การจัดโอลิมปิกได้ถูกเลื่อนไป แต่ในที่สุดประเทศญี่ปุ่นสามารถจัดการแข่งขันโอลิมปิกเป็นครั้งแรกในปี 1964 หลังจากความตั้งใจเดิมถึง 24 ปี

ในงานกีฬาโอลิมปิก 1964 ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการจัดงานโอลิมปิกครั้งนี้ ญี่ปุ่นสามารถแสดงให้เห็นประชาคมโลกเห็นว่าตนเป็นหนึ่งในประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ญี่ปุ่นสามารถฟื้นตัวกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในด้านการกีฬามีการใช้แผ่นนาฬิกาจับเวลาติดที่ขอบสระว่ายน้ำเพื่อใช้ในการตัดสินการแพ้ชนะในการแข่งขันว่ายน้ำ ในด้านการคมนาคมขนส่งมีการเปิดตัวรถไฟชินคันเซนเป็นครั้งแรก วิ่งระหว่างโตเกียว-โอซากา นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านดาวเทียมซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่น ที่ทำให้สามารถถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาออกสู่สายตาผู้ชมได้มากกว่าหนึ่งทวีปในเวลาเดียวกัน

ผลลัพธ์จากการเป็นเจ้าภาพเปิดงานโอลิมปิกครั้งนี้ส่งผลระยะยาวให้แก่ประเทศญี่ปุ่น ทั้งทำให้ญี่ปุ่นตื่นตัวกับการพัฒนาเมืองในทุกๆด้านส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโต ทั้งทำให้ประชาชนในประเทศให้ความสำคัญกับกีฬามากขึ้น ถึงขนาดที่กีฬากลายเป็นส่วนหนึ่งในสังคมญี่ปุ่น โดยเฉพาะฟุตบอลที่ได้รับความนิยมภายหลังจนทำให้ญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพร่วมกับเกาหลีใต้ในการจัดการแข่งขันฟุตบอล FIFA World Cup ครั้งแรกในทวีปเอเชีย

บทความที่เกี่ยวข้องกับสังคมและประชาธิปไตยของญี่ปุ่นในสมัยนั้น

นรินุช ดำรงชัย กล่าวถึงประชาชนญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยแบ่งประชากรตามเกณฑ์ปีที่เกิดเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบของลักษณะเฉพาะของคนในรุ่นนั้นๆโดยประชากรที่เกิดในช่วงราว 1954-1969 จะถูกเรียกว่าเป็นรุ่นกลุ่มประชากรที่มีชื่อว่ากลุ่มประชากรรุ่นชินจิริอูซึ่งเป็นยุคสมัยที่ประเทศญี่ปุ่นพัฒนาได้อย่างโดดเด่นในเรื่องเศรษฐกิจโดยสาเหตุที่เหล่าประชากร“ชินจิริอู” หรือ “มนุษย์ประเภทใหม่” ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากเป็นชื่อที่สื่อความหมายถึง กลุ่มวัยรุ่นที่มีลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่างไปเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกับคนสมัยก่อนในสังคมของประเทศญี่ปุ่น ความแตกต่างที่เกิดขึ้นและสามารถเห็นได้ชัดคือพฤติกรรมและค่านิยมของกลุ่มนักศึกษาจบใหม่ที่ทำการสัมภาษณ์เข้าทำงาน รวมถึงกลุ่มพนักงานที่เข้าทำงานใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจาก พนักงานบริษัทในยุคเดิมเช่น การไม่ยอมทำงานล่วงเวลา เพราะมีธุระส่วนตัวต่างๆ การไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงาน และเนื่องจากเน้นความต้องการของตัวเองเป็นหลักจึงกล่าวปฏิเสธคำชักชวนของเจ้านายอย่างตรงไปตรงมาหรือการลาออกจากงาน

อย่างกะทันหันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้นก็ทั้งหมดถือว่าเป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งของประชากรที่ถูกเรียกว่า ซินจินรูอิ นอกจากนี้การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างคล่องแคล่วในขณะที่ประชากรรุ่นเก่านั้นไม่สามารถก้าวตามเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ได้ทัน ซึ่งพฤติกรรมและค่านิยมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นในกลุ่มประชากรรุ่นก่อนหน้าจึงเป็นสาเหตุของ ความพยายามในการศึกษาถึงพฤติกรรมของประชากรมนุษย์ประเภทใหม่อย่างกว้างขวาง (Kotani, 1998: 181)

บทความที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของญี่ปุ่นในช่วงปี1950-1975

บทความจากโครงการ SMARTS กล่าวว่า ช่วงปี1950-1960เป็นช่วงที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างก้าวกระโดดเนื่องด้วยปัจจัยต่างๆเช่นการที่ต้องคอยล่าเสียงเสียดียงเพื่อไปใช้ในสงครามเกาหลีหรือนโยบายของรัฐที่ค่อนข้างเน้นเศรษฐกิจเป็นหลักช่วยทำให้เศรษฐกิจในญี่ปุ่นพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เป็นรายได้หลักของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมเหล็กซึ่งสามารถสร้างกำไรเป็นอันดับสองของโลกในปี 1959 และส่งผลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมหนักอื่นๆ ต่อมาในปี 1960 ญี่ปุ่นกลายเป็นผู้ผลิตเรือรายใหญ่ที่สุด (โกโต-โจนส์, 2554) และในปี1975ครึ่งหนึ่งของเรือใหม่นั้นถูกผลิตที่ประเทศญี่ปุ่น และอุตสาหกรรมรถยนต์ของญี่ปุ่นเป็นอีกประเภทที่เติบโตอย่างมากในทศวรรษ 1960 อย่างเช่นบริษัทนิสสัน โตโยต้า และฮิซุซุที่เป็นรู้จักกันดีในปัจจุบันในสมัยนั้นก็ได้ผลิตพาหนะให้กับกองทัพอเมริกาในช่วงสงครามเกาหลีจึงได้รับเทคนิคและเทคโนโลยีมา ทั้งหมดที่กล่าวมาเห็นได้ชัดถึงการพัฒนาเศรษฐกิจที่พัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองเกิดโครงการก่อสร้างต่างๆไม่ว่าจะเป็น สำนักงานหรือที่พักอาศัย ทำให้สังคมเมืองของญี่ปุ่นเกิดการขยายตัว ยิ่งในปี 1964 ประเทศญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานโอลิมปิกและประสบความสำเร็จในการเปิดใช้รถไฟความเร็วสูงแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการเป็นเจ้าภาพ World Expo ใน ค.ศ. 1970 และ 1975 และกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1970

1.5 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเรื่องราวเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นจริงในช่วงปี 1964 ผ่านแอนิเมชันปีอปปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill) ที่มีโครงสร้างเรื่องมาจากสภาพสังคมในญี่ปุ่นสมัยนั้น โดยเหตุการณ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบใช้กรอบแอนิเมชัน

1.6 วิธีการศึกษา

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในประวัติศาสตร์โดยศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและนำเสนอในแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

โอลิมปิกครั้งแรกของญี่ปุ่น

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ถูกยุติลง ประเทศญี่ปุ่นได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่แพ้สงครามจากสาเหตุที่สหรัฐอเมริกาซึ่งระเบิดปรมาณูจนทำให้เกิดความเสียหายทั้งการสูญเสียชีวิตของคนญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากและทรัพย์สินที่ถูกทำลายจากสงครามครั้งนี้มีมูลค่ามหาศาล ส่งผลให้เศรษฐกิจญี่ปุ่นในช่วงนั้นตกต่ำเป็นอย่างมากมีทั้งเงินเฟ้อ และการล้มของบริษัทยักษ์ใหญ่และขนาดกลางที่ล้มละลายเป็นจำนวนมาก แต่เพราะการเข้ามาของนายพลดักลาส แมคอาเธอร์สามารถประหยังบประมาณทางการทหารได้เป็นจำนวนมากทำให้ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 เป็นต้นไปเศรษฐกิจญี่ปุ่นเติบโตอย่างรวดเร็วซึ่งการเติบโตนี้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการที่ญี่ปุ่นต้องการจัดงานกีฬาโอลิมปิกในปี 1964

สภาพสังคมเศรษฐกิจของญี่ปุ่นก่อนจัดโอลิมปิกครั้งแรกในปี 1964

ในช่วงหลังสงครามญี่ปุ่นให้ความสำคัญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมมากขึ้นเนื่องจากการพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ญี่ปุ่นรับรู้ว่าย้ายตนยังไม่สามารถเท่าทันเทคโนโลยีจากฝ่ายตะวันตกได้ญี่ปุ่นจึงต้องการลดความแตกต่างด้านอุตสาหกรรมเพื่อก้าวให้ทันฝ่ายตะวันตกและสามารถขึ้นเป็นมหาอำนาจเนื่องจากความต้องการดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นมุ่งเน้นลงทุนอุตสาหกรรมด้านพลังงานไฟฟ้า ถ่านหิน เหล็ก และ สารเคมี ในช่วงปี ค.ศ. 1950 ญี่ปุ่นสามารถกลับมาเท่าเทียมช่วงก่อนสงคราม ซึ่งถือว่าญี่ปุ่นสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังจากการพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ใช่เพียงเพราะการเข้ามาช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่สภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นแต่เดิมก็มีส่วนเพราะคนญี่ปุ่นเองมีความสามัคคี มีระเบียบวินัย ทั้งยังขยันขันแข็ง จึงส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถฟื้นตัวจากที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศแพ้สงครามได้กลับยืนจุดเดิมก่อนพ่ายแพ้ได้ในเวลาไม่กี่สิบปีหรือเรียกได้ว่าไม่เกินสองทศวรรษด้วยซ้ำ ไม่เพียงเท่านั้นญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ก้าวหน้าขึ้นไปอีก ในปี ค.ศ. 1960 ญี่ปุ่นได้ก้าวเข้าสู่สังคมแบบทุนนิยมอย่างเต็มตัว โดยเฉพาะการลงทุนอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และปิโตรเคมีคัล ส่งผลต่อการเพิ่มสัดส่วนในการทำงานส่งผลให้ต้องเพิ่มกลุ่มแรงงานในอุตสาหกรรมต่างๆเช่นกัน

(ภาพจาก Flash back เป็นภาพพักเบรกของพนักงานหญิงจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ sony ใน ปี 1960)

ซึ่งการเข้ามาของหลักทุนนิยมก็ส่งผลกับสภาพสังคมและความคิดของคนญี่ปุ่นในสมัยนั้น คนญี่ปุ่นเริ่มให้คุณค่ากับเงินมากขึ้น ทำให้อำนาจของเงินมามีบทบาทในสังคมของคนญี่ปุ่น เริ่มทำงานหักโหมอย่างเอาเป็นเอาตาย งานเป็นเป้าหมายหลักของชีวิต เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป ดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงต้องผลักดันตัวเองพยายามพัฒนาตัวเองเสมอภายใต้ระบบของทุนนิยมที่เข้ามา

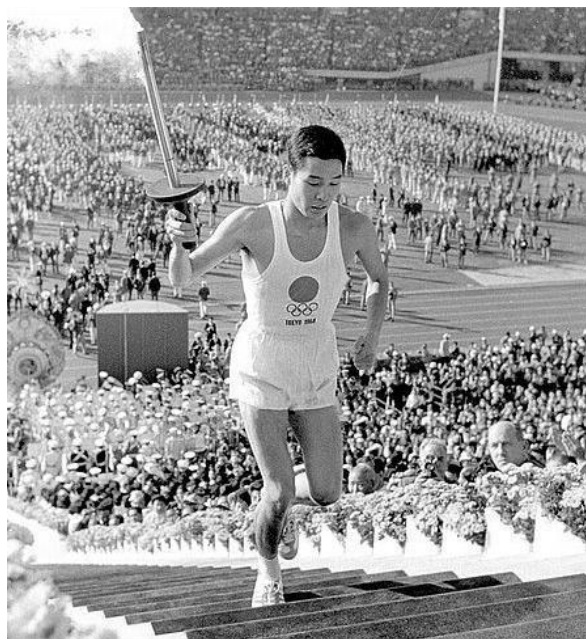
สาเหตุที่ญี่ปุ่นต้องการเป็นเจ้าภาพจัดงานกีฬาโอลิมปิก

จากการพัฒนาที่ก้าวกระโดดของคนญี่ปุ่นในช่วงต้น ไม่ว่าจะในด้านอุตสาหกรรมหรือเทคโนโลยีส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องการให้โลกเห็นถึงการพัฒนาว่าตนเองนั้นไม่ล้าหลังอีกต่อไป ประเทศญี่ปุ่นเองนั้น สามารถทัดเทียมกับมหาอำนาจอื่นในโลกได้อย่างเท่าเทียมและเหนือกว่า โอกาสที่จะให้โลกเห็นศักยภาพของตนเองนั้น การเป็นเจ้าภาพจัดงานโอลิมปิกจึงเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุด สำหรับการประกาศการกลับมาของประเทศญี่ปุ่นในด้านอุตสาหกรรม

กีฬาโอลิมปิกเกมส์เป็นการแข่งขันระหว่างประเทศที่มีทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาวจัดขึ้นทุกๆ4ปีซึ่งรวบรวมนักกีฬาที่มีความสามารถหลายพันคนเข้าร่วมแข่งขันในกีฬาหลายประเภท ซึ่งกีฬาโอลิมปิกในปี1964ที่ถูกจัดโดยประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก โดยการจัดโอลิมปิกในครั้งนี้สร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ให้กับญี่ปุ่นประเทศที่มีภาพลักษณ์อยู่ในสภาวะแพ้สงครามในขณะนั้น การที่ญี่ปุ่นได้รับมอบหมายในการจัดพิธีเปิดโอลิมปิกในครั้งนี้ถือว่าเป็นโอกาสครั้งยิ่งใหญ่จนสำนักข่าวJapan Timesรายงานข่าวที่ญี่ปุ่นสามารถเป็นประเทศที่ได้รับเลือกให้จัดโอลิมปิกว่า “คลื่นแห่งความยินดีของชาติส่งตรงมาจากมิวนิคว่าโตเกียวได้เป็นเจ้าภาพจัดโอลิมปิก 1964 เหยี่ยุ่ท่าแห่งสัญลักษณ์ของโอลิมปิกในที่สุดก็ได้เติมเต็มสมบูรณ์ในที่สุดโอลิมปิกเกมส์ก็มาถึงเอเชียเสียที” เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ญี่ปุ่นได้จัดโอลิมปิกในปี1964นั้นเป็นครั้งแรกของทวีปเอเชียซึ่งเป็นโอกาสพลิกโฉมประเทศกลายเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอำนาจต่อรองหรือมหาอำนาจหนึ่งของโลกในปัจจุบัน

(รูปภาพสนามกีฬาแห่งชาติในช่วงพิธีเปิดโอลิมปิกปี1964)

(รูปภาพ โยชิโอรินิ ซาโก นักกรีฑาทีมชาติเป็นคนที่ถือคบเพลิงที่ติดตรงกับวันที่อเมริกาปล่อยระเบิดปรมาณู)

สภาพสังคมเศรษฐกิจในช่วงโอลิมปิกปีค.ศ1964

ด้านสังคม

ด้านสังคมในช่วงปี1964การที่ญี่ปุ่นได้รับผิดชอบพิธีโอลิมปิกส่งผลต่อสังคมญี่ปุ่นในหลายๆด้านเพราะถือว่าการจัดโอลิมปิกครั้งนี้เป็นการที่จะทำให้ประเทศต่างๆเห็นถึงศักยภาพด้านการพัฒนาทางเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่นทำให้คนญี่ปุ่นสนใจในกีฬามากขึ้นและสนุกสนานกับกีฬาหลายประเภทโดยเฉพาะกีฬาประเภทฟุตบอล ขนาดที่มีการจัดลีกอาชีพและสโมสรต่างๆตามจังหวัดหลังจากที่จบงานกีฬาโอลิมปิกไปแล้ว

ในส่วนของแนวคิดสังคมในช่วงนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นยุคที่ทั่วโลกให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่เคยพ่ายแพ้สงครามเนื่องจากความต้องการอำนาจและตกอยู่ในภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกาโดยก่อนปีค.ศ1964ที่จะจัดพิธีเปิดโอลิมปิก ในช่วงปีค.ศ1960 ได้มีกลุ่มนักศึกษาลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลที่เลือกต่อสัญญามิตรภาพกับอเมริกาอีกครั้งถึงจะล้มเหลวแต่แสดงให้เห็นว่าที่ญี่ปุ่นก็มีการลุกฮือและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ซึ่งสังคมนั้นหรือในปี1963เองก็เป็นช่วงที่เหล่าวัยรุ่นเติบโตหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่2ทำให้เกิดปัญหาเรื่องแนวคิดระหว่างคนที่เติบโตมาช่วงสงครามและหลังสงคราม ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือพฤติกรรมและค่านิยมต่างๆระหว่างสองวัย บุคคลที่เติบโตในยุคที่มีสงครามนั้นจะค่อนข้างตรงต่อเวลา มีวินัย มีระเบียบอาวุโสที่เข้มงวด และจะเห็นแก่ส่วนรวมพร้อมทำงานล่วงเวลา ส่วนบุคคลที่เติบโตมาในยุคหลังสงครามนั้น มักมีพฤติกรรมที่เน้นความรู้สึกของตัวเองเป็นหลักแต่ยังให้คุณค่ากับประชาธิปไตย มีค่านิยมเกี่ยวกับสังคมที่ไม่จำเป็นต้องสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงานทุกคน และไม่จำเป็นต้องทำงานหนักหรือทำงานล่วงเวลาเพราะตนเองนั้นก็มิใช่ เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ

ญี่ปุ่นในช่วงปี1964เป็นช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวอย่างสมบูรณ์จากการแพ้สงครามโลกถึงเศรษฐกิจจะสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว มีแรงงานในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวจากก่อนหน้านี้ที่เน้นทำเกษตรกรรมทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมมากมายส่งผลให้เมืองแออัดและมลพิษที่เพิ่มขึ้น

โดยในปี1963มีประชากรในโตเกียวเพิ่มขึ้นถึง10ล้านคนและการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้โตเกียวเต็มไปด้วยมลภาวะและขยะ ขนาดที่ว่าญี่ปุ่นในสมัยนั้นการที่คนญี่ปุ่นทิ้งขยะไม่เป็นที่กลายเป็นภาพลักษณ์หนึ่งเลยที่เดียวสาเหตุดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องมาจัดการและลงงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและขนส่งมวลชนเพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและนักกีฬาจากการจัดกีฬาโอลิมปิก โดยเริ่มจากรัฐออกนโยบาย “โอลิมปิกโตเกียวอันแสนสะอาด” และรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันถึงขยะให้ลงถัง หลังจากนั้นเพียงหนึ่งเดือนเมืองโตเกียวก็ไม่ใช่เมืองที่มีขยะล้นอีกต่อไป ส่วนด้านขนส่งมวลชนตั้งแต่ปีค.ศ1959รัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุมัติโครงการรถไฟความเร็วสูง และในปีค.ศ1963นั่นเองที่ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จสามารถสร้างรถไฟความเร็วสูงที่ตอนนั้นมีความเร็วกว่า 257กม./ชม.ซึ่งถือว่าเป็นการทำลายสถิติโลกส่งผลให้รัฐเริ่มสร้างโครงการรถไฟชินคันเซนสายโทโคโดเชื่อมระหว่างโตเกียวกับโอซากาที่เปิดตัวก่อนพิธีเปิดโอลิมปิกในปีค.ศ1964เพียง9วันเท่านั้น ทั้งยังทุ่มงบประมาณกว่า282ล้านดอลลาร์เพื่อสร้างสนามกีฬา หมู่บ้านนักกีฬา ทั้งสนามบิโนฮานะตะที่ถูกปรับแต่งให้ทันสมัย การพัฒนาทั้งในด้านต่างๆที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพเศรษฐกิจและพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่นผ่านการจัดงานกีฬาโอลิมปิกได้อย่างชัดเจน

(ภาพจากNew York Time ในพิธีเปิดบริการรถไฟชินคันเซ็นขบวนแรกในปีค.ศ1964)

จากข้อมูลดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นนี้ได้เห็นถึงศักยภาพการพัฒนาและวัฒนธรรมบางส่วนของคนญี่ปุ่นที่มีประสิทธิภาพและเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพผ่านการเป็นเจ้าภาพงานกีฬาโอลิมปิก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของญี่ปุ่น จึงเป็นเรื่องไม่น่าแปลกใจสำหรับกรณีที่แอนิเมชันเรื่องปีศาจฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์จะมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับงานโอลิมปิกครั้งนี้สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง ไม่เพียงแต่เรื่องงานโอลิมปิกเท่านั้นยังสอดแทรกทั้งสังคมและวัฒนธรรมตามจริงอยู่ในแอนิเมชันเช่นกัน

บทที่ 3

ญี่ปุ่นในแอนิเมชันเรื่องปีศาจฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์

ภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่องปีศาจฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ เป็นภาพยนตร์แอนิเมชันสะท้อนช่วงเวลากลับมาเติบโตอย่างก้าวกระโดดของญี่ปุ่นหลังจากที่แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้อย่างชัดเจนเรื่องหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้เป็นผลงานของผู้กำกับชื่อ โทโร มิตซึฮาชิ โดยเลือกนำเสนอเรื่องราวผ่านเมืองโยโกฮาม่า โดยผู้กำกับเลือกช่วงเวลาของภาพยนตร์เรื่องนี้ให้เกิดในปี 1963 เป็นหนึ่งปีก่อนจะจัดงานพิธีเปิดโอลิมปิกในปี ค.ศ. 1964 เป็นช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นกำลังก้าวพ้นช่วงที่พ่ายแพ้จากสงครามโลกครั้งที่ 2 ไปสู่ยุคเติบโตของเศรษฐกิจจนสามารถเป็นประเทศมหาอำนาจใช้เวลาไม่ถึงสองทศวรรษ เพื่อให้ทั่วโลกเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนี้และศักยภาพการพัฒนาของประเทศญี่ปุ่นรัฐบาลได้ออกข้อบังคับต่างๆ ให้กับองค์กรรัฐบาลและเอกชนปฏิบัติตามมีทั้งการปรับปรุงเมืองและการสร้างตึก การคมนาคม ซึ่งแอนิเมชันเรื่องปีศาจฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์สามารถสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในประเทศญี่ปุ่นในขณะนั้นได้ดังนี้

3.1 แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย

ในเนื้อเรื่องของแอนิเมชันเรื่องปีศาจฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ได้สอดแทรกเรื่องของแนวคิดประชาธิปไตยที่ขณะนั้นซึ่งทั่วโลกเองก็ให้ความสนใจในประเด็นนี้เป็นหลักญี่ปุ่นเองก็เช่นกัน แนวคิดประชาธิปไตยในญี่ปุ่นที่เห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถเปรียบเทียบกับเนื้อหาในแอนิเมชันได้คือเหตุการณ์ที่นักศึกษาออกความเห็นต่อต้านความคิดของรัฐบาลที่เลือกต่อสนธิสัญญากับอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1960 จนเกิดเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรงที่สุดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ของญี่ปุ่นเพราะมีทั้งคนบาดเจ็บและเสียชีวิต แม้เหตุการณ์นี้จะไม่ประสบความสำเร็จในการเรียกร้องแต่ก็แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะแสดงออกทางความคิดตามหลักประชาธิปไตย

(ภาพการปะทะกันของนักศึกษาและหน่วยปราบจลาจล จาก Timeline)

ส่วนในแอนิเมชันเองก็มีเหตุการณ์ที่พูดถึงการแสดงความคิดเห็นและออกมาเรียกร้องระหว่างสองฝ่าย โดยผ่านเนื้อหาความขัดแย้งระหว่างสองความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงใหม่กับพัฒนาสิ่งที่อยู่แต่เดิม

(ภาพในแอนิเมชันเรื่องปีปปี ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ ตอนที่กำลังประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น)

โดยเนื้อหาเดินทางเรื่องด้วยโรงเรียนของตัวเอกหรือขุนต้องการทุบตีเก่าแก่ที่มีชื่อว่า “Quartier Latin” ซึ่งเป็นตึกกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ฟังเสนอให้ทุบตี มีความเห็นว่า “พวกเราอยู่อย่างสงบมาเกือบสิบปี โอลิมปิกกำลังใกล้เข้ามา มันคือศักราชใหม่ ตอนนี้ญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราต้องสร้างสังคมใหม่บนเศษซากของยุคเก่า ประชาธิปไตยแบบใหม่ ทำลาย Quartier Latin ซะ การสร้างตึกใหม่คือความจำเป็นทางประวัติศาสตร์ และนักเรียนต้องการมัน เราสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับอาคารใหม่ นักเรียน 80% อยากให้สร้างใหม่ ฉันทว่าเราต้องยอมรับแผนของกรรมการ” ส่วนฝั่งที่อยากให้รักษาตึกดังกล่าว ซึ่งขุนเป็นหนึ่งในแกนนำ อธิบายว่า “นายก้เหมือนคนแก่ที่บริหารประเทศนี้ ปิดหูปิดตาประชาชน ถ้าอยากทำลายอะไรก็ทำลายหัวตัวเองสิ ทำลายของเก่าเท่ากับทำลายความทรงจำในอดีต ไม่สนใจผู้คนที่อยู่และตายมาก่อนเราหรือ ไม่มีอนาคตสำหรับคนที่บูชาแต่อนาคตแล้วลืมนอดีตหรอก ประชาธิปไตยไม่ใช่ว่าจะละเลยคนส่วนน้อยได้นะ” และด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของเหล่าตัวเอกในการที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยไม่ต้องสร้างใหม่ก็ประสบความสำเร็จด้วยการทำให้โรงเรียนเห็นและคล้อยตามความคิดนี้ได้สำเร็จอย่างงดงาม

3.2 บริบททางสังคมสำหรับหน้าที่ของผู้หญิง

บนพื้นที่สังคมในแต่ละสังคมล้วนแตกต่างกันรวมถึงความแตกต่างทางเพศได้สร้างรูปแบบความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในรูปแบบเฉพาะของแต่ละสังคมเช่นเดียวกับสังคมญี่ปุ่นความแตกต่างทำให้เกิดรูปแบบสังคมในแบบญี่ปุ่นขึ้น แม้ว่าในสังคมไทยการที่ผู้หญิงมีบทบาทการทำงานนอกเหนือจากที่บ้านนั้นเป็นเรื่องปกติตรงกันข้ามกับสังคมญี่ปุ่นที่การที่ผู้หญิงญี่ปุ่นมีบทบาทและสังคมแทนการอยู่บ้านนั้นเป็นเรื่องที่แปลกสาเหตุมาจากความเชื่อดั้งเดิมในญี่ปุ่นที่ผู้หญิงมีภาพลักษณ์หลักเพียงเป็นเพศที่ให้กำเนิด จนสังคมช่วงยุคเมอิจิมีความพยายามสร้างความสำเร็จในครอบครัวให้ผู้หญิงอีกครั้งด้วยการให้อำนาจในครอบครัวให้มีสิทธิตัดสินใจเกี่ยวกับลูกและหน้าที่ต่างๆภายในบ้าน แต่ในทางกลับกันบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในด้านการเมืองกลับโดนลดบทบาทลง

ในช่วงยุคเมอิจิญี่ปุ่นมีการออกกฎหมายการศึกษาระดับประถมในปีค.ศ.1873ที่กำหนดให้เพศชายและเพศหญิงในช่วงวัยประถมสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ ต่อมาในปีค.ศ.1899ได้ออกกฎหมายให้ตั้งโรงเรียนมัธยมปลายให้แก่เด็กหญิงในท้องถิ่นอย่างน้อยหนึ่งโรงเรียน ซึ่งระบบการศึกษาของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันโดยระบบการศึกษาของเพศหญิงมุ่งเน้นการสอนที่สร้างคุณสมบัติของผู้หญิงตามเป้าหมาย “ภรรยาที่ดี แม่ที่ฉลาด” เน้นสอนเกี่ยวกับบรรณนิยมน บุคลิกภาพ และความถ่อมตนแต่ในขณะเดียวกันนั้นเพศชายได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป คุณสมบัติผู้หญิงในยุคนี้จึงต้องมีคุณสมบัติทำงานหนัก มัธยัสถ์ จัดการเรื่องภายในบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลคนชรา เด็กและคนป่วย สิ่งที่ถูกกล่าวมาล้วนเป็นภาพลักษณ์ที่รัฐต้องการสร้างแม่แบบผู้หญิงใหม่ผ่านค่านิยมทางสังคมตั้งสุภาพจิตของญี่ปุ่นที่กล่าวไว้ว่า สามีนำหน้า ภรรยาตามหลัง

ต่อมาในช่วงปี1890ได้มีการเพิ่มกฎหมายห้ามผู้หญิงมีส่วนร่วมในการชุมนุมหรือองค์กรทางการเมืองตรงข้ามกับผู้ชายในปีนั้นที่ได้รับสิทธิทางการเมืองเป็นครั้งแรกโดยรัฐให้เหตุผลว่าคุณสมบัติของผู้หญิงนั้นไม่เหมาะสมจะทำให้ปฏิบัติดูแลครอบครัวได้ไม่เต็มที่ แต่ในปี1945ผู้หญิงญี่ปุ่นได้รับสิทธิทางการเมืองเท่าผู้ชาย ต่อมาในช่วงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่2หรือในช่วงเวลาเดียวกับในแอนิเมชันนี้เองที่ญี่ปุ่นก็ได้รับอิทธิพลแนวคิด

จากตะวันตกในเรื่องของความเสมอภาค เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันกับผู้ชายและมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงานสตรีขึ้นถึงอย่างนั้นแม้ว่าผู้หญิงจะเริ่มมีโอกาสและบทบาททางด้านการเมืองที่มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายแต่ด้วยค่านิยมแต่ดั้งเดิมของญี่ปุ่นเพศหญิงก็มีสิทธิมีเสียงน้อยกว่าผู้ชายอยู่ดี เห็นได้จากซีนในแอนิเมชันเรื่องนี้ที่มีแต่เพศชายเท่านั้นที่มารวมตัวแสดงความคิดเห็นว่าจะทุบหรือทำลายตึก Quartier Latin ที่มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เอง ทุกคนมาให้ความสำคัญกับสิทธิและเสียงของผู้หญิงในภายหลังโดยใช้การทำความสะอาดเป็นตัวเรียกคะแนนเสียงถึงแม้จะเป็นคำแนะนำของนางเอกเองแต่ก็ถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งว่าการดูแลรักษาความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของผู้หญิง ในส่วนบทบาททางสังคมของผู้หญิงแม้ว่าตั้งแต่ช่วงภาวะขาดแรงงานจะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงทำงานประจำมากขึ้นแต่เมื่อต้องแต่งงานมีลูกก็ต้องลาออกมาดูแลลูกและให้ผู้ชายเป็นฝ่ายทำงานเพื่อครอบครัวคนเดียวตามความเชื่อที่สืบทอดกันมา เห็นได้จากฉากสังสรรค์ในเรื่องที่ตัวละครเลี้ยงอ่าลากก็มีการพูดถึงให้ตัวละครแต่งงานและเปิดคลินิกในเมืองนี้แทนความก้าวหน้าหรือความเชื่อให้หาสามีที่ดีเพื่อเป็นภรรยาที่ดีในบทสนธนามากดังกล่าว

(ภาพที่7-8:ภาพฉากในแอนิเมชันที่สื่อถึงหน้าที่ของผู้หญิง)

ไม่เพียงบทบาทหน้าที่ของเพศหญิงที่ต้องมีภาพลักษณ์เป็นภรรยาที่ดีคอยดูแลสามีและลูกแต่การเป็นภรรยาที่ดีในทัศนคติของคนญี่ปุ่นนั้นคือต้องมีหน้าที่ดูแลภายในบ้านให้ดีด้วยตามค่านิยมและความต้องการของรัฐแต่เดิม เห็นได้จากรูปภาพที่นำมาจากบางส่วนในแอนิเมชันนั้นแสดงให้เห็นบริบทสังคมญี่ปุ่นในปีค.ศ1963 ของเพศหญิงว่าหน้าที่ทำอาหาร ซื่อของเข้าบ้านหรือหน้าที่ดูแลต่างๆภายในบ้านนั้นยังเป็นหน้าที่หลักของผู้หญิงที่ต้องแบ่งกันทำ แม้ว่าเนื้อเรื่องจะนำเสนอบริบทในปี1963แต่ในเวลาต่อมาปีค.ศ1986 มีรัฐธรรมนูญที่อุทิศให้กับสิทธิมนุษยชนและสิทธิสตรีในประเทศญี่ปุ่นให้เพศหญิงมีอิสระมากขึ้น มีความเท่าเทียมกับผู้ชาย

และมีสถานะสูงขึ้น มีการเปิดสถาบันการศึกษาให้ผู้หญิงและผู้หญิงได้รับค่าตอบแทนการทำงานเท่ากันสำหรับการทำงานที่เท่าเทียมกันกับเพศชาย ปัจจุบันนี้เองผู้หญิงญี่ปุ่นเริ่มตระหนักถึงบทบาทที่ตัวเองมีต่อสังคม นอกจากบทบาทภายในบ้าน การที่ผู้หญิงญี่ปุ่นมีความคิดอยากเปลี่ยนแปลงเกิดได้จากการมีโอกาสเปิดหูเปิดตาเห็นผู้หญิงในสังคมในบทบาทที่หลากหลายในประเทศที่พัฒนา จึงเริ่มมีความว่าผู้หญิงแม่แต่งงานแล้วก็สามารถทำงานนอกบ้านได้แต่ค่านิยมที่ฝังรากลึกในญี่ปุ่นว่าเพศหญิงนั้นมีบทบาทหน้าที่ดูแลเรื่องในบ้าน ทำให้สังคมในปัจจุบันก็มีส่วนมากที่ไม่เห็นด้วยที่ผู้หญิงมาทำงานด้านนอกและมีบทบาททางสังคมแล้วทั้งภาระเรื่องในบ้านอย่างการจ้างแม่บ้านแทน หรือ การฝากลูกไว้ที่สถานี่รับเลี้ยงเด็กนั้นเป็นเรื่องที่ผิดต่อความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นแต่เดิม

3.3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและคมนาคมขนส่ง

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในซีกโลกตะวันออกที่ได้รับการยอมรับจากโลกตะวันตก ว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครอง ซึ่งสร้างความตกใจเพราะเนื่องจากญี่ปุ่นเพียงอยู่ในสภาวะแพ้สงครามญี่ปุ่นนั้นได้รับความเสียหายพอสมควร ทั้งการสูญเสียพลเมืองนับล้าน โครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมเสียหายอย่างหนัก แต่ญี่ปุ่นกลับกลายมาเป็นในชาติมหาอำนาจ โดยญี่ปุ่นใช้นโยบายเศรษฐกิจนำหน้าทหารเพื่อให้นานาประเทศไม่ยึดติดกับภาพจำว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศแพ้สงครามรัฐบาลและคนญี่ปุ่นเองจึงพยายามอย่างหนักในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและคมนาคมเพื่อภาพลักษณ์เป็นสำคัญ เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเริ่มฟื้นตัวและเติบโตในอัตราเฉลี่ยสูงในช่วงปีค.ศ.1950-1970โดยบทความในหนังสือพิมพ์The Economist ของลอนดอนปีค.ศ.1962 ได้วิเคราะห์ว่าเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเติบโตได้เนื่องจากมีสาเหตุสำคัญ7ประการ

- 1.นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพัฒนา
- 2.ประชากรมีระดับการศึกษาสูง
- 3.มีจำนวนแรงงาน
- 4.อัตราการสะสมทุนสูง
- 5.ระบบการเงินลักษณะพิเศษ
- 6.ความจงรักภักดีของวิสาหกิจ
- 7.ระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ

โดยความสำเร็จเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันใช้เหตุผลในการวางแผน บทบาทรัฐไม่ใช่เพียงทำหน้าที่พัฒนาในด้านสังคมแต่ยังมีบทบาทในการวางแผนนโยบายต่อโครงสร้างอุตสาหกรรม การกำหนดประเภทอุตสาหกรรมกลยุทธ์และดำเนินนโยบายคุ้มครองเพื่อให้วิสาหกิจสร้างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ในช่วงปีค.ศ.1964 รัฐบาลนาย โยชิเดะ มีคณะกรรมการที่รู้จักในนามคณะกรรมการถ่านหินและเหล็กญี่ปุ่นนั้นลงทุนกับอุตสาหกรรมหนักเป็นพิเศษ การพัฒนาถนนและระบบขนส่งสาธารณะต่างๆ รวมถึงนโยบายด้านสาธารณสุขที่รณรงค์ให้คนญี่ปุ่นเองรักสะอาดและดูแลข้าวของส่วนรวมเพื่อเป็นหน้าเป็นตาให้ประเทศ

(ภาพ9-10: ฉากในแอนิเมชันที่แสดงให้เห็นถึงการคมนาคมในญี่ปุ่น)

ในด้านเศรษฐกิจและด้านคมนาคมจากที่เห็นในแอนิเมชันนั้นสอดแทรกอยู่ในหลายๆฉากถึงญี่ปุ่นกำลังเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ทั้งการใช้ทรัพยากรณะสภาพเมืองที่กำลังเปลี่ยนแปลงแล้วอยู่ในช่วงก่อสร้างต่อเติมตามนโยบายของรัฐและเอกชนเพื่อเป็นการช่วยยกระดับญี่ปุ่นที่กำลังพัฒนาเพื่อรองรับการมาของชาวต่างชาติ ในการแข่งขันโอลิมปิกที่จะถูกจัดขึ้นในปีถัดมาจะสามารถเห็นได้ชัดเจนที่ตัวเอกเดินทางมาโตเกียวจะเห็นอุตสาหกรรมต่างๆที่กำลังพัฒนา มีการก่อสร้างต่อเติมมาตลอดทาง ทั้งการแออัดของผู้คนที่รวมตัวมาทำงานที่เมืองหลวงรวมถึงการคมนาคมที่กำลังสร้างในหลายชิ้นที่ได้เห็นจากที่ตัวเองเดินทางมาหาบริษัทที่โตเกียวซึ่งเห็นได้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน และที่สำคัญการทุบตี Quartier Latin ก็แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่รัฐและเอกชนต้องการเปลี่ยนสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วให้เป็นสิ่งใหม่ที่ดีขึ้นซึ่งก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายที่วางแผนเอาไว้ แม้สุดท้ายเพราะเหล่าตัวเอกในเรื่องนั้นปรับปรุงซ่อมแซมตึกให้มีภาพลักษณ์ที่ดีและเต็มไปด้วยความทรงจำทำให้สุดท้ายตึกโมโตริอูทิงก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดเหล่านี้ก็เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมหนักจนญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศมหาอำนาจและการคมนาคมที่สะดวกสบายในญี่ปุ่นปัจจุบันเช่นกัน

3.4 บทบาทการเข้ามาของประเทศตะวันตกที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นในอดีตหากมองจากสายตานานาประเทศญี่ปุ่นเป็นชนชาติที่มีภาพลักษณ์เป็นกลุ่มแยกตัวออกจากชนชาติอื่นและมีความเป็นพวกพ้องอย่างมาก ด้วยปัจจัยหลายๆด้านรวมถึงการที่ญี่ปุ่นเปิดประเทศนั้นทำให้ได้รับอิทธิพลจากชนชาติตะวันตกที่เข้ามา ญี่ปุ่นได้เห็นถึงศักยภาพของประเทศมหาอำนาจและความต่างชั้นจึงรู้ว่าตัวเองในขณะนั้นล้าหลังมากขนาดไหน สิ่งที่ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปคือการที่ญี่ปุ่นต้องไล่ตามชนชาติตะวันตกจึงเร่งพัฒนาตัวเองให้ทันจึงเกิดคำว่า “Westernization” หรือ “การเปลี่ยนให้เป็นตะวันตก” ขึ้นมาโดยญี่ปุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงจากรากฐานการศึกษา มีการเชิญอาจารย์และช่างฝีมือในด้านต่างๆกว่า3000คนมาสอนในUniversity of Tokyoและยังมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่ง การที่ญี่ปุ่นเริ่มจ้างครูจากตะวันตกเข้ามาก็มาพร้อมกับอิทธิพลตะวันตก เช่น การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น

(ภาพที่11:การแต่งกายของญี่ปุ่นช่วงได้รับอิทธิพลจากตะวันตก)

การแต่งกายแบบตะวันตกเริ่มแพร่หลายไปทั่วหลังจากที่จักรพรรดิญี่ปุ่นนั้นเผยโฉมชุดแต่งกายขึ้นมาในปี.ศ.1870หลังจากนั้นจึงเริ่มแพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่วนด้านวัฒนธรรมอาหารเริ่มจากค่านิยมที่ออกมารับประทานอาหารนแกบ้านมากขึ้นจากที่ปกติคนญี่ปุ่นเลือกรับประทานเนื้อปลาเป็นส่วนใหญ่ก็เริ่มหันมารับประทานเนื้อสัตว์ เมื่อรับประทานอาหารตะวันตกมากขึ้นคนญี่ปุ่นก็เริ่มรู้จักเครื่องดื่มต่างๆที่มักรับประทานคู่กัน เช่น ไวน์ เบียร์ ค็อกเทล เป็นต้น

(ภาพที่12-13:ภาพฉากในแอนิเมชันที่แสดงถึงอิทธิพลตะวันตก)

ในด้านการเข้ามาของตะวันตกและส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมของญี่ปุ่นในเรื่องของการแต่งกายและอาหารที่เห็นได้จากแอนิเมชันนั้นสามารถเห็นได้จากการแต่งตัวที่ตัวละครนั้นมีการแต่งตัวของตะวันตกมากกว่าการแต่งกายด้วยชุดกิโมโนแบบญี่ปุ่น รวมถึงอาหารประกอบฉากที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมญี่ปุ่นกับตะวันตกอย่างกินไข่ดาวแสมกับซูปมิโสะในมือเข้ากันกินซูชิกับเบียร์ในฉากงานเลี้ยงล้วนเป็นการนำเสนอถึงการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกที่เห็นได้อย่างชัดเจน

3.5แอนิเมชันพยายามสอดแทรกการเป็นเจ้าภาพงานกีฬาโอลิมปิก

(ภาพที่14-15:ฉากในแอนิเมชันที่เกี่ยวกับโอลิมปิกปี1964)

เพราะความสำเร็จและความภูมิใจที่ญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพจัดงานกีฬาโอลิมปิกในปี ค.ศ. 1964 นั้นเอง เป็นไปไม่ได้ที่ในฐานะคนญี่ปุ่นเองจะไม่สอดแทรกนี้ลงในผลงาน ในแอนิเมชันนั้นไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแข่งขันงานโอลิมปิกที่ญี่ปุ่นจัดขึ้นในปี 1964 อย่างชัดเจนนัก แต่ก็ยังพยายามสื่อให้เห็นถึงความตื่นเต้นและตั้งตารอในคนญี่ปุ่นสมัยนั้นผ่านป้ายโฆษณาหรือโปสเตอร์ที่เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับโอลิมปิกไว้แสดงให้เห็นว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของญี่ปุ่นและยังแสดงให้เห็นถึงภาพเยาวชนที่เป็นความหวังและมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาประเทศต่อไปผ่านแอนิเมชันเรื่องนี้ได้ดี

บทที่ 4

กระแสตอบรับแอนิเมชันเรื่องปีศาจ ฮิลล์ ร่ำร้องของปาฏิหาริย์

สตูดิโอ จิบลิคือสตูดิโอภาพยนตร์แอนิเมชันของประเทศญี่ปุ่นที่ได้รับความนิยมจากทั่วโลกไม่ได้มีชื่อในหมู่นักเตะเท่านั้นแต่ยังสามารถสร้างความประทับใจให้เหล่าผู้ใหญ่ทุกคนให้ติดตามจนเป็นหนึ่งในแฟนคลับสตูดิโอ บุคคลสำคัญที่เป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งอย่างฮายาโอะ มิยาซากิผู้ได้ฉายาว่าวอลท์ดิสนีย์ของญี่ปุ่นผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานให้สตูดิโอจิบลิมากมายคอยถ่ายทอดผลงานศิลปะที่เรียกว่าแอนิเมชันถักทอเรื่องราวที่เต็มไปด้วยความแฟนตาซีสอดแทรกเนื้อหาประวัติศาสตร์ปรัชญาการใช้ชีวิตในแต่ละยุคสมัยได้อย่างแนบเนียน โดยเฉพาะเรื่อง มิติวิญญาณมหัศจรรย์ (Spirited away) เนื้อหาจะเป็นเรื่องราวแฟนตาซีจากจินตนาการแต่เนื้อหาเหล่านั้นสามารถนำมาตีความได้ในทุกฉากของเรื่อง ทำให้ผลงานชิ้นนี้เต็มไปด้วยคุณภาพจนสามารถคว้ารางวัลออสการ์สาขาภาพยนตร์แอนิเมชันยอดเยี่ยมในปี 2002 ซึ่งปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยม นอกจากนี้เรื่องมิติวิญญาณมหัศจรรย์ ผลงานของสตูดิโอจิบลิที่ได้รับกระแสตอบรับที่ดีอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่อง สุสานหิ่งห้อย เป็นแอนิเมชันที่ทั้งความรู้สึกให้ผู้ชมเต็มไปด้วยความสะเทือนใจบอกเล่าประวัติศาสตร์และความสูญเสียของสงครามโลกครั้งที่สองนอกจากแอนิเมชันยอดเยี่ยมอย่างสองเรื่องที่กำลังยกตัวอย่างไปในข้างต้นยังมีแอนิเมชันของสตูดิโอจิบลิอีกมากมายที่นำเดินเรื่องราวพร้อมบอกเล่าถึงความเป็นมา ความเชื่อ หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่น

แอนิเมชันเรื่องปีศาจ ฮิลล์ ร่ำร้องของปาฏิหาริย์ (From Up on poppy hill) แอนิเมชันอีกเรื่องจากสตูดิโอชื่อดังอย่างสตูดิโอจิบลิที่ทำผลงานแอนิเมชันคุณภาพมาหลากหลาย รวมถึงเรื่องนี้นี่ก็น่าสนใจในแนวเรียบง่ายเพื่อสอดแทรกความหวังวัยเยาว์ของคนญี่ปุ่นในขณะนั้น ซึ่งช่วงเวลาในเนื้อหาหลักเกี่ยวกับอดีตในช่วงปี 1963 หรือช่วงปีก่อนแข่งขันกีฬาโอลิมปิกโดยมีการสอดแทรกเรื่องราวโรแมนติกระหว่างตัวเองชายหญิงคือเด็กสาวที่ชื่อ มัตซึซากิ อุมิ เด็กสาวที่เสียบิดาไปในสงครามเกาหลีและเด็กชายที่อุดมการณ์อันแรงกล้าอย่าง คาซามะ ชุน ซึ่งทั้งสองต่างต้องช่วยเหลือกันและกันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องพร้อมเสริมเรื่องราวความรักให้ผู้ชมได้รู้สึกร่วมตื่นเต้นไปกับเขาทั้งสองแต่แอนิเมชันเรื่องนี้ก็ได้การตอบรับที่ว่าไม่ได้เป็นเพียงแอนิเมชัน

รักโรแมนติกธรรมดาเท่านั้น แต่ยังบอกเล่าเรื่องราวผ่านสังคมของวัยรุ่นที่เติบโตมาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่2 จึงมีความขัดแย้งกับคนที่เติบโตมายุคสงครามรวมถึงแนวคิดประชาธิปไตยที่กำลังเป็นหัวข้อถกเถียงกันในสมัยนั้นถือได้ว่าเป็นแอนิเมชันที่สอดแทรกเนื้อหาทั้งสังคม การเมือง และ เสียงของเยาวชนในสมัยนั้นไปถึงผู้ใหญ่ให้ได้รับฟังความคิดเห็นที่มีในเนื้อเรื่อง โดยแอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องขอปาฏิหาริย์ได้มีกระแสตอบรับที่ดีมากได้รับรางวัลจากTokyo Animeion award 2012 มาถึงสามรางวัล และยังได้เข้าฉายในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติโตรอนโต โดยมีสารจากผู้กำกับโกะโระ มิยาซากิที่กล่าวถึงแอนิเมชันเรื่องนี้ไว้ว่า “...ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ From Up On Poppy Hill จะได้เข้าฉายในงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติโตรอนโต ภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดขึ้นในปี 1963 ก่อนที่จะมีการจัดโตเกียวโอลิมปิกในปีถัดมา ในตอนที่ญี่ปุ่นกำลังเปลี่ยนแปลงจากยุคของความลับสนหลังความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองไปสู่ยุคของการเติบโตอย่างสูงทางเศรษฐกิจ นางเอกของเรื่อง ที่เป็นเด็กนักเรียนไฮสคูล ได้พบและตกหลุมรักเด็กหนุ่มที่โรงเรียน และทั้งคู่ก็ได้เรียนรู้และเติบโตผ่านความรักของพวกเขาด้วยกัน เราไม่อยากจะทำเรื่องราวที่เกี่ยวกับการโหยหาอดีต หรือพูดว่า “โน่นเป็นอดีตที่สวยงาม” อย่างเดียว แต่เราอยากนำเสนอสายสัมพันธ์ใกล้ชิดและแรงสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเด็กหนุ่มและเด็กสาว พ่อแม่และลูกๆ เป็นสายสัมพันธ์ที่ยังคงล้ำค่า ไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งในตอนนี้และในตอนนั้น เรารู้สึกเป็นพิเศษถึงความสำคัญของสายสัมพันธ์และแรงสนับสนุนเช่นนั้นในปัจจุบันนี้ หลังจากเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวและสึนามิเมื่อเร็วๆ นี้ เราคงจะยินดีเป็นอย่างยิ่งถ้าผู้ชมในเทศกาลโตรอนโตจะสนุกไปกับ ภาพยนตร์เรื่องนี้ครับ”

จากรางวัลข้างต้นพร้อมๆ กับการได้รับโอกาสแสดงแอนิเมชันเรื่องนี้ในเทศกาลภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงแล้วแสดงให้เห็นถึงกระแสตอบรับที่ดีจากคนในต่างประเทศ และคนในญี่ปุ่นคิดเห็นอย่างไรกับแอนิเมชันเรื่องนี้ ส่วนใหญ่นั้นจะมีความคิดเห็นไปทางที่ดีโดยเฉพาะการวิจารณ์ถึงเพลงประกอบที่เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของสตูดิโอจิบลิที่มีความโดดเด่นทำให้ผู้ชมอินไปกับเนื้อเรื่องไปพร้อมๆ กับการฟังเพลงได้อย่างมีอารมณ์แม้จะมีคำติเตียนในส่วนของเนื้อเรื่องบ้างแต่ก็ถือว่าแอนิเมชันเรื่องนี้ถูกใจทั้งคนญี่ปุ่นและคนทั่วโลกอย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

สตูดิโอจิบลิเป็นหนึ่งในสตูดิโอแอนิเมชันที่มีชื่อเสียงในระดับโลก คอยสร้างสรรค์ผลงานคุณภาพให้ทุกคนได้รับชมอยู่เสมอพร้อมสอดแทรกเรื่องราวที่เกิดขึ้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงสะท้อนให้เห็นถึงความคิดบางอย่างในภาพยนตร์แอนิเมชันอยู่เสมอ แอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องของปาฏิหาริย์ก็เป็นหนึ่งในผลงานที่ได้รับกระแสตอบรับที่ดีเรื่องหนึ่ง และเต็มไปด้วยเรื่องราวที่น่าติดตามพร้อมสอดแทรกเนื้อหาประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ว่าประเทศที่มีความเสียหายจากการแพ้สงคราม เกิดความสูญเสียอย่างหนักในหลายหลายด้านสามารถก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจได้เพียงไม่กี่ปีนั้น ประเทศญี่ปุ่นสามารถทำได้อย่างไร ซึ่งในแอนิเมชันเรื่องนี้ไม่ได้บอกเล่าวิธีการเหล่านั้นโดยตรงแต่เล่าวิธีการเหล่านั้นอยู่เบื้องหลังเนื้อเรื่องหลักที่ดำเนินไป ในเนื้อเรื่องจะเห็นถึงการดำเนินเรื่องที่มีเป้าหมายจะปกป้องอาคารหลังหนึ่งที่ตั้งชื่อว่า Quartier Latin ตึกหลังนี้ไม่ได้มีความหมายแค่ว่าเป็นตึกที่มีความสำคัญของเหล่าตัวเอกเท่านั้น แต่สามารถสื่อถึงเรื่องราวในอดีตของคนญี่ปุ่นเองว่าถึงเวลาในขณะนั้นจะเกิดความเปลี่ยนแปลงที่รัฐบาลต้องการปรับเปลี่ยนทุกอย่างให้ดูทันสมัยแต่ในบางครั้งคนบางส่วนในญี่ปุ่นไม่ได้ต้องการปรับเปลี่ยนไปสักทุกอย่าง ยังคงอยากเก็บความทรงจำที่ล้ำค่าบางอย่างไว้ไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคต การเปลี่ยนแปลงตึกของโรงเรียนก็เป็นการเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐและเอกชนในขณะนั้นที่ต้องการสร้างให้นานาชาติเห็นถึงความก้าวหน้าของญี่ปุ่น นอกจากนี้เรื่องทีกล่าวมาในข้างต้นแล้วรัฐบาลยังสนับสนุนการคมนาคมขนส่งต่างๆเพื่อให้แต่ละเมืองสามารถเดินทางเข้าเมืองหลวงได้อย่างสะดวกสบายจึงทำให้มีรถขนส่งสาธารณะรองรับในการเดินทางของเหล่าตัวเอก ทั้งในแอนิเมชันยังแฝงไปด้วยทัศนคติความเชื่อและวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างบทบาทหน้าที่ของสตรีที่มีเพิ่มขึ้นจากแต่ก่อนแต่ก็ยังคงความเชื่อบางอย่างไว้เช่นกัน หรือแม้กระทั่งแนวคิดประชาธิปไตยที่เข้ามาพร้อมอิทธิพลตะวันตกที่มีให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องก็เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในญี่ปุ่น ทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องราวของประเทศญี่ปุ่นที่แอนิเมชันเรื่องป๊อปปี้ ฮิลล์ ร่ำร้องของปาฏิหาริย์คอยสอดแทรกมาให้ในเนื้อเรื่องสร้างความประทับใจให้คนญี่ปุ่นเองและสายตาชาวโลกจนได้รับชมและสุดท้ายก็ได้ผลตอบรับที่ดีอย่างการได้เข้าฉายในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติโตรอนโต เป็นต้น

บรรณานุกรม

- จินตวัฒน์ ศิริรัตน์.(2020). โตเกียวโอลิมปิกจากอดีตถึงปัจจุบัน.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้น26 สิงหาคม 2021,จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/archkmit/article/download/65067/53285/>
- ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล.(1998).ผู้หญิงญี่ปุ่นเพศและอำนาจ.สืบค้น18 มีนาคม 2022,จาก [file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/eaktida,+Journal+manager,+2541-no1-04PAGE23_PAGE35%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/eaktida,+Journal+manager,+2541-no1-04PAGE23_PAGE35%20(1).pdf)
- ณิชนน หิรัญพฤกษ์.(2019). วิธีรีแบรนด์ประเทศหลังแพ้สงครามของผู้หญิงด้วยการเป็นเจ้าภาพจัด Tokyo Olympic 1964.สืบค้น26 สิงหาคม 2021,จาก <https://readthecloud.co/tokyo-olympic-2020-1/>
- ทรายแก้ว ทิพากร.(2021).โอลิมปิกโตเกียว2020. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.สืบค้น2 กันยายน 2021, จาก <http://www.ias.chula.ac.th/article/%E0%B9%82%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%95%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A7-2020-%E0%B9%82%E0%B8%AD%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9B/>
- นรินุช ดำรงชัย.(2021). สืบค้น2 กันยายน 2021,จาก <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/78627-Article%20Text-224702-1-10-20170628.pdf>
- โบ๊ท.(2018).สืบค้น18 มีนาคม 2022,จาก <https://kiji.life/the-westernization-of-japan/>
- ปรียา อิงคารมย์.(2022).บทบาททางสังคมของผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่น.สืบค้น18 มีนาคม 2022,จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/japanese/article/view/52128/43202>
- ไฉ จามรมาน.(1997).นโยบายอุตสาหกรรมญี่ปุ่นกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจ.สืบค้น18 มีนาคม 2022,จาก file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/eaktida,+Journal+manager,+2539-no2-02PAGE1_PAGE25.pdf
- เอกวสา สุขสง.(2022). Studio Ghibli (สตูดิโอ จิบลิ) ตำนานปีศาจเจอร์ญี่ปุ่นที่ยังมีลมหายใจ. สืบค้น19 มีนาคม 2022,จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2341487>
- Poppaganda.(2022). สืบค้น1 มีนาคม 2022,จาก<https://www.poppaganda.net/2012/03/19/1652/>
- smart.(2021). สืบค้น2 กันยายน 2021,จาก <http://www.smartsociety.com/proceedings/smarts7/PDF2017/03.%20%E0%B8%9B%E0%B8%A7%E0%B8%A8.%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%20%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%99.pdf>
- Storyteller.(2022). สืบค้น30 มกราคม 2022,จาก <https://www.blockdit.com/posts/5eeb88f5e859060d8c058830>